

L'Estiuada

Periòdic Nacionalista

Sortirà cada divendres durant l'isfii

Any VII

Sant Hilari Sacalm, 7 Agost de 1914

Núm. 77

ELS SARRIERES, SENYORS DE SOLTERRA I SANT HILARI

El present article no és més que la continuació del que publicàrem l'any passat a L'ESTIUADA, amb el títol de *Petita adició a l'història de Sant Hilari*. Llavors tractàrem del període en que aquesta localitat i el Castell de Solterra o de Sant Miquel de les Formigues estigueren en poder de la família senyorial de Gurb, casa vigatana. Ara parlarem de la casa gironina dels Sarriera, la qual succeí an aquella en el domini feudal dels esmentats castell i població. No obstant, cal observar que la família Sarriera esdevingué casa senyorial quan el feudalisme ja havia entrat en plena decadència, a les darreries del segle xv.

Les arrels més fonses de dita família les trobem a mitjans del segle xiv. En 1344, vivia a Girona un metge de certa anomenada, Mestre Arnau de Riera. Surt en una escriptura reconeixent al cavaller Ramon Arnau de Sant Sadurní haver rebut 300 sous en la taula de canvi den Bernat d'Hospital, banquer de dita ciutat. Era probablement germà de Berenguer de Riera, també ciutadà de Girona, qui, en 1351, obté del Cardenal ardiaca d'aquella Seu una reducció de tasques, censos i delmes pel mas que posseeix a Palau, parroquia de Sant Feliu de Girona, anomenat Mas Arnost.

Berenguer de Riera tenia tres fills, Bernat, Berenguer i Guillem. Guillem se casà amb Sibília, filla de Guillem de Sant Sadurní, rebent dita senyora del sogre per donació propter nupcias l'elevada quantitat de 63.000 sous. Com l'escriptura era feta en 1356 a Vulpellach, penso que ja en aquella data eren els Sarriera senyors del castell del mateix nom, situat prop de La Bisbal. Apuntem de passada que en Guillem de Sant Sadurní era fill del ja esmentat Ramon Arnau i de Garsenda.

Bernat de Riera, fill del citat Berenguer, fa donació a son germà anomenat també Berenguer, del mas Joan, situat en el lloc de Palau, en 1362.

Guillem de Riera, germà de Bernat i Berenguer, entrega en nom propi i de sa muller Sibília de Sant Sadurní al notari de Castelló, una lletra del Comt. Joan d'Empuries, per la qual li restitua l'escribania de Sant Julià de Vulpellach, i datada del 29 agost 1382. Sembla que fou Sibília de Sant Sadurní la qui aportà a la casa Sarriera el Castell de Vulpellach.

Surt en una escriptura de 1383 un Joan de Riera, senyor del castell de Requesens de Girona, que és precis no contondre'l amb l'altre Requesens dels Pirineus. No sabem quin parentiu té dit Joan amb els anteriors Sarrieres.

Guillem de Riera i Sibília de Sant Sadurní foren pares de Pere de Riera. Pere feu testament per primera vegada en 1397, vivint encara son pare, senyor de Vulpellach. Otorga deixes als convents de Girona i a la muller i a la filla den Guillem de Palol, parents seus. Fa altra deixa a un notable frare dominicà de Girona, en Francesc de Lapardo, per miseres. Institueix hereu universal al seu propi pare.

Surt altra vegada, en 1401, en Berenguer de Riera. Sa muller Blanca compra el Mas Madrenys, situat també a Palau Sacosta, salvant el senyoriu de Joan Sarriera, qui tenia per concessió reial la honor de Palau, Quart i Monalt. Dit Joan de Riera, militar, compra en 1402, el mas den Bartomeu de Sperapans, situat igualment en Palau. Joan vivia encara en 1406.

Sembla que Joan de Riera tingué tres fills, Honorat, Pere i Joan. Quan la Generalitat de Catalunya envià, en 1422, socors al rei Alfons a Itàlia, aquest Joan de Riera, segon del nom, fou el patró de la nau Santa Maria i Sant Joan Baptista. Tenia per sobrenom *Vallojera* i al caure greument malalt en el port de Gaïeta, prop de Nàpols otorgà testament, heretant a sa filla major i en cas de manca-li successió, la herència aniria a son germà Honorat Riera, ciutadà de Girona, obligant-lo llavors a pendre'l sobrenom de Vallojera. El testador morí'l dia següent de fer el testament.

En 1424 i 1431 vivia l'esmentat Pere de Riera, el fill de Guillem i Sibília, poseint molts drets senyorials a Palau Sacosta, Quart i Montalt.

En 1438, un altre Joan Sarriera posseeix cases a Barcelona, prop del convent de Sant Andreu i Santa Clara. La família Sarriera les tenia com a successora del noble Joan d'Argentona.

En 1456, otorga son segon i darrer testament l'abans citat Pere de Riera de l'any 1397. Pren ja el títol de cavaller i ciutadà de Girona; és germà d'aquell Joan patró de nau, mort a Itàlia en 1422. En el segon testament Pere institueix marmessors a son altre germà Honorat, a sa segona muller Francisca, a son sogre Bernat Scala i a son fill de la primera esposa Margarida, Joan Pere Sarriera. De la primera muller deixa ademés dos altres fills anomenats Joan i Galcerán i quatre filles, Beatriu, Isabel, Aldonsa i Elionor; la darrera maridada amb el famós Pere Joan Ferrer, senyor del castell de Sant Vicens de Burriach, prop d'Argentona, personatge que tingué molt paper en les guerres de mitjans del segle xv. De la segona muller té tres mascles, anomenats Gabriel, Pere i Bernat i dues noies, Francisca i Caterina. A sa germana Constança, monja del convent de Sant Daniel de Girona, del qual és també religiosa sa filla Beatriu, li fa una deixa i finalment institueix hereus universals als dos fills citats Joan Pere i Bernat, mitjançant l'usdefruit de la esposa Francisca. El testament està datat en la torre del testador, situada en el veïnat de Palau, parroquia de Sant Feliu de Girona.

En aquest temps els Sarrieres son ja considerats com a senyors importants de la regió del Gironès i és en son castell de Vulpellach, on en 1462, se reuneixen bon nombre de nobles per a tractar de contrarrestar la rebel·lió dels remenssers i deturar les empreses del capdill Verntallat.

En 1472 comença a figurar Joan Sarriera, militar i capità de Girona, marit de Violant, qui continuà comprant terres a Palau Sacosta. Consta que és fill de Pere Sarriera, qui feu testament en 1456. En 1476, dit Joan compra l'hort den Rossinyol, en el carrer de la Taya-da a Girona i ja pren el títol de Magnífic senyor.

Aquest Joan de Riera i Violant foren pares de Pere Sarriera, emancipat per decret reial de 1479.

El propi Joan, anomenant-se cavaller i *magnífic et providus vir*, és batlle general de Catalunya en 1482, i llavors compra al conegut personatge Joan Francesc de Pròxida comte d'Aversa, la vall i Castell d'Hostoles. L'infant Enric d'Aragó, duc de Segorb, expedí manament a Otger d'Agramunt, veguer de Girona per a que fés donar possessió dels esmentats castell i vall a don Joan Sarriera; i veiem que, en 1488, Joana, muller del militar Damià Descallar, de Ripoll, com a tudria de sa filla Isabel, anomena procuradors seus a Miquel Cadell, senyor d'Arsegell i a Andreu Bosch, ciutadà de Barcelona per a donar homenatge i entrega del castell de Colltort a don Joan Sarriera, senyor de la vall d'Hostoles i batlle general de Catalunya.

En 1492 trobem a aquest personatge establert al paraire Francesc Honrat, dues cases a Barcelona, prop del camí antic dels molins den Malla; i tres anys després, titulant-se no solament cavaller i conseller del rei Ferrán el Catòlic, sinó també batlle general de Catalunya, fa donació al seu germà Gabriel d'uns censals morts, dient que és fill també den Pere Sarriera i de la segona muller Francisca, ja difunts; i afegint que un dels censals l'havia creat Joan de Mur a favor de Margarida, primera muller del seu pare, Pere Sarriera i havia pertenescut al seu germà Joan Pere (o Pere Joan) qui havia fet testament a Hostalric, en 1477.

El trobem també aquest Batlle general amb son fill Pere Sarriera i Mossen Ferrán de Rebolledo, com a fiadors d'un préstec que'l Duc

de Cardona féu, en 1493 als seus cosins Pere de Cardona, comte de Golitzano, a Sicília i Anton de Cardona. I en 1500 titulant-se Batlle general i procurador feudal reial a Catalunya, estableix al notari Cerdà, de Girona, la facultat d'edificar en cert solar proper a la plaça de l'Oli.

La darrera cita que havem aplegat de don Joan Sarriera, batlle general és de l'any 1508. Degué morir poc després. Potser son fill Pere l'havia premort. Puig no torna a sortir en cap document. Emperó, don Joan Sarriera deixà dos altres fills mascles, anomenats Antic i Miquel. Miquel se maridà amb Isabel de Tagamanent i morí en 1512. Son germà Antic, contragué matrimoni amb la rica heretera de la casa de Gurb, donya Anna de Gurb, filla de Bernat Joan de Gurb, senyor de Solterra i Sant Hilari. Així entraren tan importants senyors en la casa dels Sarrieres al començar la xvi centuria.

JOAQUIM MIRET I SANS

(Seguirà)

Política Municipal

II

Paralelo del Municipi i l'Estat

Hem vist en l'article precedent, que el Municipi es una persona social, natural i necessària, quin caràcter es base de sa pròpia autonomia. També hem vist que l'Estat nacional es una unitat superior, es a dir, una persona social, natural i necessària composta de municipis. I així mateix hem demostrat que abdos persones jurídiques existeixen per al compliment de fins socials, que son tots els de la vida humana, si bé el Municipi deu concretar sa acció política i administrativa a una esfera menys extensa que l'Estat, circumscribida per l'element personal, veïns, i l'element material, territori municipal.

El Municipi, dirèm ara, es l'Estat per a la vida local, en contraposició a l'Estat per a la vida nacional, el què, per raó d'esser el més gran dels Estats socials que existeixen, s'anomena simplement *Estat*, ja que l'ideal de solidaritat humana no ha arribat encara a tant alta realització, que s'hagi manifestat en un Estat universal, el què significaria la consecució de l'equilibri del mon social damunt de les dos columnes de la caritat i l'amor, els més sublims dels sentiments humans. Fins a que aquet immens ideal se resolguí, no hi há que pensar en l'eficàcia dels solemnes palaus a la Pau universal.

El referit paralelo, no significa confusió ni molt menys incompatibilitat entre el Municipi i l'Estat, ans al contrari, segons veurèm, les respectives constitucions estant íntimament enllaçades i compenetrades.

«El Municipi,—segons el sabi catedràtic i publicista cubà, senyor Carrera i Justiz, es una societat natural, necessària, que's constituí a l'impuls de requeriments permanents, car les famílies isolades eren mancades de medis adequats per a la satisfacció dels fins de la naturalesa i de la civilització».

L'Estat, diem nosaltres, glosant a l'anterior mestre en Dret Públic, es també una societat natural, necessària, motivada per finalitats permanents, doncs els municipis, aïlladament, no comptaven amb medis d'eficàcia per a l'assoliment dels fins de la naturalesa i de la civilització.

De modo, que el Municipi naix de la necessitat de resoldre en una unitat superior les limitacions de la vida familiar, i de realitzar, en comú, fins engendrats per el fet de la coexistència permanent en un mateix punt del territori; mentres que l'Estat sorgeix de la necessitat de formar un altre unitat superior als municipis, per a la consecució de fins que aquets, per si sols, no podien aconseguir, per esser de caràcter més general i afectes, per lo tant, a interessos comuns a varis d'ells, creats amb motiu de la coexistència permanent en un territori nacional.

Diu Santamaría de Paredes: El Municipi «es com la Nació, un organisme social per al

compliment de tots els fins humans; i per això la religió, la ciencia, l'art, la beneficència, l'industria i el comerç, hi troban sa primera manifestació colectiva en quan excedeixen de la llar de la família».

L'il·lustrat notari de Girona, Dr. Ramón Forn, en el seu important estudi «*El Municipio*», exposa lo següent: «La Municipalitat es un conjunt de famílies. Entren en sa composició el parentiu, en molte part, però en més part encara l'amistat, l'industria, el comerç i demés manifestacions que son producte del esperit humà, nascudes del perllongat contacte entre sí, a causa de la convivència en un mateix lloc. L'acció municipal no es ja tant intensa com la de la família, però no obstant se fa sentir sobre un major nombre d'individualitats, o sigui, a totes les que resideixen en un espai o terme previament assenyalat. Lo qu'ha perdut en intensitat, ho ha guanyat en superfície».

«Ve per últim l'Estat—segueix el Doctor Forn—format per la reunió de molts municipis, deguda a la comunitat d'origen, llengua, caràcter, etc., etc. La seva acció, per demés important, se fa sentir amb menys intensitat que l'acció municipal, però en canvi s'extent o pesa damunt tots quants individus permaneixen en un ample espai, constituint amb ell lo que avui s'anomena Nació».

No es, per lo tant, el Municipi, una senzilla demarcació administrativa per al millor compliment dels fins de l'Estat; ni són els Ajuntaments que representen a n'aquell ente social, un simple organisme burocràtic de l'Administració central. Sino que'l Municipi es un Estat local dins d'un Estat nacional, o dins de Nacions federades o confederades, que per medi d'un organisme representatiu i propi, assol-leix tots els fins humans, com l'Estat, amb més intensitat que aquest, però amb menys extensió, car sols efecten a la comunitat veïnal i no traspassen l'esfera del districte municipal.

La concepció i existència real del Municipi, doncs, no destrueix pas l'idea i realitat de l'Estat, ans bé la confirma i justifica, puig es ben cert que'l Dret natural, la ciencia política i la tradició històrica, demostren palesament que les Municipalitats formen part integrant de l'Estat, son elements indispensables de la seva constitució interna, i que, en sa virtut, no es aquest més que una *entitat superior* composta interiorment d'altres organismes, que son com ella *societats totals* per al compliment de tots els fins humans: famílies, municipis, províncies, regions.

Totes aquestes entitats, per lo mateix que son persones, de caràcter privat la primera, i públiques les altres, son autònomes en la filosofia del Dret i deuen esserho en la Constitució de l'Estat i lleis orgàniques conseqüents, car l'esfera d'acció respectiva i llurs fins, es ben circumscribida i determinada, de modo, que la seva acció simultànea no és ni pot esser incompatible, ans al contrari, cada una i totes elles s'ajuden i influeixen mutualment. Clar és, que aquesta determinació i ponderació, deu venir ficsada i regulada en la llei, ja que no en va es l'Estat, ans que tot, i demunt de tot el suprem Orgue del Dret.

JAUME BRUNET I BARGUNA

Crucíferes

III

Els que sou enemics meus
que sentiu per mi venjances
que l'odi us està bruzint
com garbó que el foc abranda;
els qui el nom de Caritat
no porteu en vostres llavis,
que no coneixeu l'amor
que an els homes agermana;
els que viviu sense fe
en aqueixa vall de llàgrimes
llansant fletxes de verí
en contra l'honra dels altres
mireu que la falsetat
té de tacar vostres llavis,
que les fletxes que llanceu
no botin contra vosaltres.

MARÍA DE SULTERRA.

Juliol de 1914.

CONCURS PER A LA PUBLICACIÓ D'UN COMPENDI D'HISTÒRIA DE CATALUNYA DE CARACTER ELEMENTAL

L'ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA, estimant d'una absoluta necessitat la publicació de Compendis Graduats d'HISTÒRIA DE CATALUNYA per a ésser adoptats en les Escoles de la nostra terra, previa consulta a distingides personalitats enteses en aquest ordre de coneixements, ha resolt obrir tot-seguit un Concurs per al Compendi del Primer Grau, o sia el més elemental, convidant a que hi prenguin part tots els nostres historiadors sota les següents

BASES

1.ª Els Compendis d'HISTÒRIA DE CATALUNYA que's presentin a Concurs, deurán correspondre en extensió a la d'un llibret imprès de format d'uns 8 x 14 centímetres i d'unes dues centes planes aproximadament, d'estampació ben clara.

2.ª Deurán ésser redactats en llengua catalana i comprendre els fets històrics de la nostra terra des de sos primers temps fins terminada la Guerra dels Francesos, posant atenció especial en el període en que Catalunya era mestressa de les seues accions i en els fets culminants que més han influït en sos destins.

3.ª Si bé és d'esperar que en el Compendi que's presentin hi alenarà un franc esperit d'amor a Catalunya, deu evitar-se, no obstant, que's basi sobre llegendes que les investigacions històriques modernes ja han desvanecut o reduït documentalment a justes proporcions.

4.ª La forma d'exposició dels fets deu ésser la narrativa, estant repartit el text en lliçons de llargada prudencial, contenint a la fi de cada lliçó un qüestionari-Resum de la mateixa. Convé que l'estil i el llenguatge sien clars i apropiats a un Compendi Elemental de primer grau per a les Escoles. Es recomanable que examinin els concursants les obres franceses d'ensenyança d'Història qual ús sia més corrent. (1)

5.ª S'admetran els originals per al Concurs (que es recomana sien fets amb lletra ben clara, i encara millor escrits a màquina) fins el dia 31 de març de 1915, a les vuit del vespre, en les oficines d'aquesta Associació, Comte de l'Assalt, 4, 1.ª (domicili de l'UNIO CATALANISTA), acompanyats d'un plec clòs contenint a dins el nom de l'autor i a fora el lema del treball presentat.

6.ª Se concedirà un Premi únic de cinc centes pessetes a l'autor del Compendi escollit pel Jurat, podent, no obstant, aquest otorgar alguna distinció honorífica als que consideri mereixedors d'ella.

7.ª L'obra literària passarà a ésser propietat exclusiva de l'ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA, la qual podrà publicar-la lliurement en la forma i oportunitat que cregui més convenient, però sense omitir el nom de l'autor ni poder fer en el text altres modificacions que les indicades pel mateix Jurat del Concurs al sotscrit el veredict.

8.ª Formarà el Jurat qualificador dels treballs presentats a Concurs:

En Antoni Rubió i Lluch, *President*.

En Josep M.ª Roca, de l'ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA, *Vic-President*.

En Daniel Girona, de l'UNIO CATALANISTA.
En Francesc Puig i Alfonso, de la LLIGA REGIONALISTA.

En Jaume Massó i Torrents, de la BIBLIOTECA DE CATALUNYA.

En Ernest Moliné i Brasés, de l'ATENEU BARCELONÈS.

En Joaquim Miret i Sans, de l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS.

En Josep Francesc i Gomis, Mestre en Gai Saber.

En Ferràn Valls i Taberner, dels ESTUDIS UNIVERSITARIS CATALANS.

En Llorenç Jou i Olió, Mestre Públic de Barcelona.

En Francisco Flos i Calcat, Mestre d'Ensenyança Catalana, *Secretari*.

9.ª En cas de renúncia o impossibilitat d'un o més individus del Jurat, aquest mateix designarà an els que'ls hagin de substituir entre les personalitats que més s'hagin significat pels seus estudis històrics.

10.ª El veredict del Jurat se farà públic dintre la primera quinzena del mes de maig

de 1915, i l'obertura del plec acompanyador del treball premiat, així com l'entrega del Premi, se verificarà en l'acte de la Repartició dels Premis corresponents al TERCER CONCURS D'HISTÒRIA DE CATALUNYA, qual data i lloc s'avisarà oportunament. Els plecs corresponents als treballs no premiats se cremaran en en dit acte públic si no's reb abans ordre en contra de llurs autors respectius, els quals podrán recobrar llurs manuscrits després de la festa del Repartiment de Premis, mitjançant l'obertura dels plecs corresponents en presència del Jurat Qualificador.

L'ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA excita a tots els qui se sentin disposats a lluitar en aquest Concurs a que ho facin per amor a Catalunya.

El Premi ofert, certament, és modest i desproporcionat al meritíssim esforç que l'empresa requereix; però els recursos de la PROTECTORA són actualment migrats, essent precis, per a donar la deguda amplitud a la nostra patriòtica empresa, que tots els bons catalans (inclús les dames) se resolguin a cooperar en ella figurant en ses llistes de socis (encar que sia tant sols amb la quota mínima que sos Estatuts permeten).

Treballem, doncs, inspirats en el noble desig de cooperar a la restauració espiritual de la Personalitat Catalana.

Barcelona, Juny de 1914.

Per l'ASSOCIACIÓ

PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA:

El President,

MANEL FOLGUERA I DURÁN

El Secretari,

FREDERIC CULÍ I VERDAGUER.

Ensenyança Catalana

III

ELS LLIBRES

Un altre element de l'escola catalana que té de preocupar an aquells que ens interessem per a la mateixa són els llibres que s'hagin de adoptar.

Després de les doctrines pedagògiques antiquades, que donaren al llibre un valor excessivament gros i que, com a conseqüència, recargaren al noi amb llibres i més llibres que el seu senzill intel·lecte no podia digerir, fent que el major o menor avenç intel·lectual del noi se gradués segons el nombre i el tamany dels llibres que *passava*, vingué la reacció amb els pedagocs que defensaven l'abolició del llibre a l'escola, diguent que lo que devia aprendre del noi tenia d'ésser lo que pogués capir-ne de les explicacions del mestre.

Avui i a mida que hem anat avançant en aquests estudis pedagògics, la doctrina que impera no don ni l'excessiu predomini al llibre ni tampoc el deixa en últim lloc.

Cal que en les escoles a més de les explicacions del mestre tingui el deixeble llibres on pugui recordar les, però cal també que aquests llibres sien ben retriats, per a que ajudin a desenrotllar el seu intel·lecte en lloc d'ésser un lastre per al mateix. Cal que siguin tot lo curts possible que permeti la matèria objecte dels mateixos, amb les explicacions ben senzilles i adaptables a la intel·ligència dels alumnes i que a la part tipogràfica s'hi dongui la importància deguda, ja que moltes vegades una làmina ensenya més an el noi, que no pas una descripció minuciosa, i del millor o pitjor cop de vista del llibre depen quasi sempre que el prengui amb més o menys carinyo.

Si volem que l'escola oficial es nacionalitzi, havem de posar cura extremada amb els llibres que's puguin adoptar en la mateixa.

Ja sé que en una escola oficial, i segons la legislació d'avui, no's pot lograr que tots els llibres siguin en català com seria nostre ideal, ensems que lo més natural i lògic, però si que s'hauria de procurar quan menys, que s'hi ensenyés la Gramàtica catalana amb la

lectura del català, la Història i la Geografia de Catalunya. Molts ne trobareu de catalans, i fins de regular instrucció que al dir-los perquè no us contesten les vostres cartes en català, vos respondrán diguent que no'l saben escriure i molts ni llegir bé. Vergonya s'haurien de donar d'aquesta resposta si sentissin glatir dintre seu quelcom d'amor a la Patria. I tot vé de no haver-los ensenyat de petits a l'escola, perquè són molts els que després no s'han preocupat d'estudiar-ho. I què direm de la Història? L'Història que segon frase feliç den Michelet és «una resurrecció constant de la raça», quants n'hi ha de catalans que la coneixuin? Ben poques ne trobaríem d'escoles a Catalunya on els nois hi aprenguin a conèixer nostre passat gloriós, nostres sants, savis i reis, nostra cultura, que fou en la època de major esplendor la més poixant de la Terra, i nostra civilització que era la més gran en el seu temps. Tot lo més que alguns hi aprendran serà, amb el nom d'Història d'Espanya, uns quants fets i llegendes de l'Història de Castella, i els que hagin pogut cursar en els Instituts se refermarán en aquestes llegendes i podrán veure, en una Història que serveix de text en la major part d'ells, com no hi ha més que tres *regions espanyoles*, la Cantàbrica, la Castellana i al Sud la Bètica. I lo mateix passa amb la Geografia. Se fan aprendre de cor una munió de noms de totes les parts del món, i no s'ensenya al noi el nom de la comarca on ha nascut.

Si volem que els catalans tinguin la cultura que's requereix en un poble perquè sigui conscient del seu ésser, és precis que s'hi ensenyi, i en nostra parla, quan menys aquestes tres assignatures, igual que's fa amb la Doctrina cristiana. I per això cal que els mestres trobin llibres a propòsit per adoptar-los.

La A. P. de la E. C. dintre els seus pocs medis, ha estat amatenta a corregir aquestes deficiències de la ensenyança oficial, i així ha convocat a concursos de Història de Catalunya, el segon del quals, que ha tingut lloc enguany, ha estat un gros èxit, i el que projecta l'any vinent i que tindrà lloc a Lleida, tot fa esperar que no desmereixerà dels anteriors. Veient així mateix la manca de llibres, ara també acaba de convocar un Concurs de Història de Catalunya, i a mida que anés comptant amb més medis, podria convocar-ne d'altres per a manuals de Geografia, de Gramàtica, etc. Podria així mateix excitar el zel dels bons catalans subvencionant les obres catalanes, de caràcter didàctic per a escoles, obres que si bé moltes d'elles no podrien adoptar-se en escoles oficials, podrien ser-ho en les particulars de Catalunya.

Així poc a poc s'aniria formant una Biblioteca catalana per a mestres i nois i la cultura que aquest rebria en l'escola seria una cultura enfortidora de l'esperit català i que'l disposaria bé per exercir els seus devers vers la Patria i la humanitat.

LL. G. CASTELLÀ I LLOVERAS

Mal entès de la dita "fer política"

L'ESTIUADA m'agrada precisament perquè defuig la política local enlairant-se amb aridesa i fè vers el credo *Tot per Catalunya*. Feta aquesta afirmació em permeto dir unes paraules explicant l'interpretació que molts donen a la capsalera d'aquestes ratlles i la que hi dono jo.

Hem de fer política, sens política no hi ha pobles ni estats; els estats són més potents quan més polítics són; afirmacions que no hi ha orella que no hagi oïd mil voltes. Però sa interpretació sol ésser oposada. Sovinteja massa fer-les servir per a voler dir aplegar gent, molta de gent per fer reunions a tal casa, taverna, cafè o teatre; i allí, discutir i cridar per qualche futesa tot preparant així vots per al demà d'eleccions. Molts criden *fem política*; per entrar a cà la vila, Diputació, etc. i una volta allí remenar-ho tot, trasbalsar-ho, fer de les seves, fins aconseguir embrutir si quelcom de net quedava.

Si, d'això s'anomena avui fer política; i a

Sant Hilari també hi ha, com en els altres pobles, qui així ho fa, i potser fins qui així ho creu. Qui cregui que remenar-se d'aquesta manera és fer feina, la societat ja'l perdona; qui sab que això és embrutar i no rentar i ho fa, no mereix perdó.

De quins sou vos? i vos? i vos?

No'm contestin pas, no ho vull saber, me proposo solament que ho sapigueu vosaltres mateixos; vaig no més a recordar-vos vostre pecat.

Vosaltres que sou devaners, o seguidors; d'aquesta o l'altra banda; feu-se la pregunta i reflexioneu abans de contestar; veieu quina contesta de les que segueixen els hi encaixa millor.

Jo, tot el treball que faig és sols perquè fulano no s'enlairi.

Jo, perquè, la veritat, també em donaria bo que quan vingui D. diputat em posi la ma a l'espatlla tot dient fort, així sí fort, *aqueix és bon company*.

Jo, perquè, ja veuran, no he pagat mai i tinc por no saber-me acostumar an això dels pags.

Jo, perquè, no m'agrada ser manat per quatre ximples.

Hi ha qui les pega amb les millores, qui amb les escoles, les carreteres quasi tots, fins qui treballa perquè té poca feina, per colocar al meu parent, per... per... per...

Aquestes solen ser les respostes, ja internes, ja externes, dels homes sensats o que per aitals passen.

Sabeu perquè deixen de fer-se moltes coses bones, rebones dintre'ls pobles? Pel *gros motiu* d'ésser l'iniciador *fulano* i no *jo*.

Aqueixa és la manera de fer política, de avensar, dels que passen per homes (excepcions, poques per desgracia) prou ho sabeu que això és caminar enrera com els habitants de la riera d'Arrupit, empro ells entossudits no sols a no deixar fer sinó a desfer lo poc bo que hi hagi.

Hem de fer política per desterrar tonteries, per arreconar lo dolent, millorar lo bo i crear lo necessari perquè nostre poble pugui posar-se al rengle dels pobles lliures.

ANTONI MUNTAÑOLA

Moixons del niu de l'amor
qui espereu dolça becada,
la que us vol dar Jesucrist
és el Pà mateix dels àngels.
La rosa-mel del seu Cor,
que endormisca i ubriaga,
per fer-vos passar la sed
vol posar en vostres llavis.
Moixons del niu de l'amor,
veniu, veniu al Sagrari.

IGNASI ROVIRA, PVRE.

Maig de 1914.

Notes comarcals

Viladrau.—El diumenge dia 26 del prop passat Juliol, accedint a la molt atenta invitació del senyor Professor *nacional* d'aquest poble D. Francisco Navés, la Junta Local de primera ensenyança acudí a la Escola pública per a visitar la exposició dels treballs que durant el curs feren els alumnes assistents a la mateixa.

Durant la visita i repassant aquella munió de treballs exposats pogueren fer-se càrrec els individus de la mentada Junta dels avenços que havien fet els minyons des de que s'ha encarregat de la instrucció dels mateixos, l'erudit professor Navés.

Allí es veia l'enginy d'alguns minyons en treballs manuals, allí es repassava el discerniment d'altres per a contar i descriure els fers i les gestes ocorregudes durant el període de les classes, mentant les excursions escolars portades a cap; s'apreciava la traça en altres pels dibuixos de mapes o cartes geogràfiques així com en la pintura sobre paper de diferents objectes.

Hi havien també exposades col·leccions de Fauna, Flora i de minerals, tot disposat amb ordre molt acceptable per l'estudi.

Sortiren la Junta Local i el nombrós públic que hi aconcorregué molt complacents, valguent bons aplaudiments al Sr. Professor i alumnes.

Sortint de l'Escola de minyons se dirigiren a la de noies que dirigeix la Professora *nacional* Flora Oliveres, germana Dominica.

Estaban an aquella escola disposades de tal manera les coses que sense fer-se exàmens—abolits per la llei—resultà un simulacre dels mateixos poguentse també apreciar els coneix-

(1) Havent examinat varis Compendis d'Història de França recomanem als concursants que's fixin en els d'Ambroise Rendu, A. Seignette, Ernest Lavisse, E. Segond, i d'una manera especial, en la *Petite Histoire de France*, de M. H. Pigeonneau, editada per Eugène Belin, de París.

xements que aquelles alumnes tenien de les assignatures que componen el programa per medi de relacions orals i converses i preguntes entre alumnes majors i menors reunides com en academia i presidides per una alumna a qui se li donà el nom de reina de la festa.

Després de oïdes aitals converses passaren els assistents a visitar les labors fetes en robes i en teixits que marcan l'enginy de la professora i alumnes.

Siga per uns i altres i per tots en general la mes cabal enhorabona.

—S'està treballant activament pera deixar instal·lada la línia telefònica dins d'aquesta quinzena del mes d'Agost, essent probablement utilitzable en la segona, poguent allavors des d'aquest poble comunicar-se amb les demés estacions telefòniques.

MOVIMENT D'ESTIUJADORS

Arribem al punt culminant de la concurrència. La població presenta una animació extraordinària; locals públics, carrers passeigs i fonts es veuen mostrant una abigarrada concurrència de tots els punts de Catalunya i de fora d'ella. Ni'l temps irregular del juliol, ni aquest gran trastorn de la guerra que tan pànic ha produït, han influït en el sentit d'aminorar la colònia, cada istiu més nombrosa, de Sant Hilari. Cal no més fixar-se amb aquestes llistes gairabé exactes.

Vegis els arribats en la darrera setmana i que fan temporada a la nostra vila.

D. Jaume Brossa, amb la seva filla Tereseta i nets Manel i Joan Calvó (Barcelona).—D. Carles Papirer i família (Barcelona).—Don Lluís Monset i família (Tarrasa).—D.ª Eulària Casals i la seva filla Srta. Eulària (Horta).—D.ª Arnalda Cristófol de Salvador i família (Barcelona).—Rnt. Dr. Francisco Mas, canonge de Barcelona.

D. Dessideri Canals i família (Sarrià-Barcelona).—D. Joan Martín (Madrid).—D. Lliberats Payret i senyora (Girona).—D. Jaume Pagés i família (Masnou).—D. Lluís Armengol i família (Lleida).—Rnt. Anton Vila (Barcelona).—D. Josep Suga i senyora (Alcover).—D. Miquel Fàbregas i senyora (Tortosa).—D. Ramon Garriga i senyora (Barcelona).

La colònia Escolar està composta pel Director: D. Ramón Porqueras, el Professor auxiliar: D. Josep Iglesias i els alumnes:

Josep Amat; Jesús López; Federic Tomás; Antoni Guasch; Joan Grañé; Josep Farrés; Enric Motó; Joan Fatjó; Angel Solonilla; Jesús Chavell; Gregori Ruiz; Amadeo Enjaime; David Mora; Ricart Mestres; Enric Besó; Antoni Vila; Enric Ventura; Marián Vives; Adolf Valdeón; Antón Oromí; Manel Carreo; Vicent Oromí; Antón Caspio; Amadeo Cortes, i Albert Font.

Sr. Casas, gerent del ferrocarril de Sant Feliu a Girona.—D.ª Concepció Varela de Bassó i família (Puerto Rico).—D. Enric Ribalta i família (Barcelona).—D. Josep Gori i fill (Reus).—D. Anton Castell i senyora (Tarrasa).—D.ª Caterina Almacellas i fills (Lleida).—D.ª Tresina Perez de Montaner i fills (Barcelona).—D.ª Dolors Capdevila (Barcelona).

D. Miquel Berenguer i neboda Srta. Paquita (Vendrell).—D. Gabriel Borrás (Palma de Mallorca).—D. Josep Riera (Vilasar).—Don Joan Comas (Vilasar).—D. Pau Sisa (Vilasar).—D. Felip Ventura (Vilasar).—D. Isidre Carbonell (Barcelona).—D. Josep Segú i senyora (Valls).—D. Rafel Torres (Filipinas).—D. Pau Graells (Barcelona).

Es troba ja entre nosaltres acompanyat de la seva família el president de la Societat de Geografia Comercial de Barcelona D. Francesc de A. Mas tan conegut i distingit en el món comercial i cultural català. Amb el seu

auto particular va arribar procedent de les seves finques de Montornès (Vallès) D. Antoni de Argila i Matas amb el seu fill Josep i neboda Srta. Rafela Maspons.

D. Pau Bundó (Vendrell).—D. Josep Ferrer i família (Barcelona).—D. Cristófol Faura i família (Barcelona).—D. Josep Raich i senyora (Molins de Rei).—D. Antoni Jordana (Prats de Lluçanès).—D. Francisco Turró (Sant Climent de Peralta).—D. Manuel Sol (Barcelona).—D. Josep Hill (Vilafranca del Panadés).—D. Antoni Boada i Nebot (Barcelona).

D. Joaquim Miret i Sans germana i tia (Barcelona).—D. Arseni Girbal i senyora (Sant Feliu de Guixols).—D. Gumersindo Martín i cunyada (Madrid).—Srs. de Sensada (Tarrasa).—D. Josep M.ª Carrau i filles (Valencia).—Senyors de Bufalá (Barcelona).—D. Joaquim de Trinchera (Olot).—Sor Maria Teresa Rubio Madrid.—Mrs. de Tafañ (Barcelona).

D. Josep Ferrán (Barcelona).—D. Enric Redon i fill (Barcelona).—Sr. Lloret i senyora (Sant Feliu de Guixols).—Sra. Viuda Bernadas (Barcelona).—Sra. Parera filla i neta (Barcelona).—D. Josep Marimón i senyora (Barcelona).—D. Josep Aracil i senyora (Alcoy).—D. Joan Llorca (Alacant).—D. Josep Argelaquet (Barcelona).

D. Artur Conde i senyora (Barcelona).—Don Carles Tutusans i senyora (Barcelona).—Donya Lluïsa del Tell i filla senyoreta Roseta (Barcelona).—D.ª Dolors Pamies i neboda Mercè Mariné (Reus).—D. Joan Alimany (Lloret de Mar).—Rvnts. Emili Vidal i Manel Sancho (Barcelona).—D.ª Maria Huguet de Farrés i el seu fill D. Francisco Farrés (Selva del Camp).

D. Victòr Escandon (Palautordera).—Donya Carme Carreño i filla (Barcelona).—Don Antoni Malé (Tarragona).—Sr. Parera i senyora (Manresa).—D. Lluís Boixedà i Sra. (Barcelona).—Srtes. de Puig (Barcelona).—Senyors de Pastells (Barcelona).—D. Albert Bagues (La Bauma-Monistrol de Monserrat).—Don Maties Muns de Sans (Barcelona).

D. Joan Boada i família (Sant Feliu de Guixols).—Dr. Josep Nadal (Palamós).—D. Martí Llorenç i família (Barcelona).—D. Antoni Llangués, Sra. i fill (Moncada).—D. Josep Miserach i Sra. (Barcelona).—D.ª Maria Llangués i filla.—D. Laureà Sabaté (Barcelona).—Don Miquel Santaló i Sra. (Barcelona).

D. Josep Mari i fill Josep (Barcelona).—Don Ramón Soler (Girona).—Sra. Malla, Vda. de Cardellach i nevodes Srtes. M.ª Eulària i Maria Lluïsa.—Sra. Vda. de Capellà i fills (Barcelona).—D. Miquel Martorell (Soller-Mallorca).—D. Antoni Colom (Soller-Mallorca).—D.ª Rosa Martí de Estevellach i filla (Tossa).—D. Gervasi Rogla i família (Valencia).

D. Celestí Nualart (Gualba).—D. Joan Llorca (Sevilla).—D.ª Assumpció Portabella (Barcelona).—Francisco Compte i Sra. (Valls).—D.ª Agna Solo (Barcelona).—D.ª Aniceta Solà de Torelló (Barcelona).—D. Joan Gené (Ventos).—D. Eduard Bosch (Priens-Lleida).—D. Francisco Fernández i Sra. (Sevilla).

Feliç estada.

ILARIENC

Estació Meteorològica

Dia	Màxima	Mínima	Mitja	Baròmetre		Higròmetre		Pluja
				8 m.	4 t.	8 m.	4 t.	
30	18	10	14	762	763	78	88	Bolra
31	23	9	16	765	764	63	41	8'4
1	23	10	16'5	765	763'5	65	63	D. E.
2	24'5	13'5	19	763	764	84	87	Nevada
3	24	11'5	17'5	763	762	75	57	Id.
4	23	16	19'5	762	761'5	72	80	1'4
5	26	12	19	762	761	58	48	D. E.

NOTA.—El baròmetre està reduït a la temperatura de 0° i al nivell del mar. La temperatura màxima és la de l'ombra. D. E. vol dir: dia esplèndid.

El Director, F. Gid

Teatres i Concerts

Els dos concerts diaris que en el Café de l'Unió dona el trio Esteva, Lambert i Galvez, porten tal concurrència a l'hermosa sala, que bé pot dir-se que resulten veritables aconeximents artístics. Vila i colònia aixís ho entenen, i aprofiten l'estada entre nosaltres de tan bons mestres.

I ells s'ho mereixen de debó. Cada hu te personalitat ben definida i actuen en conjunt formant un trio de ponderació tan enlairada, que sense por poden comparar-se las seves execucions a les dels grans mestres de la música de camera. To calent i vigorós i un gran mecanisme acusen el violí i el violoncello, que acompanyats amb maestría per el pianista, en un piano de cua, formen un conjunt armònic i fins misterios, que domina al públic i l'encisa, elevant-lo a les serenitats de l'art noble i refinat. I el públic, aixís corpès per la bellesa de les obres mestres de la música, escolta i calla, donant un alt exemple d'intel·ligència i de civilitat. Wagner, Bizet, Verdi, Massenet, Meyerbeer, Boito, Puccini, Mascagni, Breton, Lambert, Morera, Albenitz, Granados, i tants i tants compositors de primera fila, son degudament apreciats per un públic devot e intel·ligent, quan els estudia en «Parsifal», «Walkiria», «Carmen», «Manou», «Hugonots», «Mefistófele», «Bohème», «Tosca», «Cavalleria», «Dolores», «L'Estiuada», «La Santa Espina», «Córdoba», «Goyescas», i altres produccions de menys empena, escrites aposta per trio.

Els mestres del trio son populars entre nosaltres. Son il·lustrats i son cavallers. El seu treball es esquisit i la seva causeria, agraïda i instructiva. L'Esteva, romàntic i plé de foc, dintre d'una correcció clàssica, fá materialment parlar al violí, que diu els cantàbils amb una dolcesa i un braó que enamoren i aixequen al públic. En Lambert, més conegut aquí per ses anteriors campanyes estiuenques, es un mestre i un pianista. Compon amb la correcció d'un Massenet i el foc d'un Verdi, i toca el piano amb classicisme i virtuositat. En Galvez, molt jove encara, es un clàssic en tota l'extensió de la paraula i la seva ponderació es exquisita. Sempre la frase musical està reclosa en el pentàgrama, sense que una nota arrebatada se surti de línia. El trio d'aquets mestres es cosa que anyorerem quan el temps, que no s'atura, ens porti l'hora del seu retorn a ciutat.

En el teatre del Tívoli hem vist el debut de la companyia castellana de Torres-Castillo. La sala era plena. Es posà *Lo que no muere*, la coneguda comedia que demostra la vitalitat de l'amor, rei del món. La soltera encatinada bé prou ne malparla de l'amor, però en aquell banc del jardí veu com se li enamoren els criats, els nebots i per fi ella mateixa escolta les paraules amoroses de l'home a qui estimà de jove.

En dita comedia no hi treballaren tots els actors de la companyia, i per aixó no podem jutjar aquesta en definitiva com ho farem en el vinent número. Però, per lo que vegegrem, es arrodonida, i encara que modesta va satisfer al públic. En els moments de decans tocà el trio Jové Fabrè i Serra, que després donarà dos concerts cada dia en el mateix saló del Tívoli.

Ens trobem, doncs, en plena vida artística, en la *great saison* de Sant Hilari, tan animada sempre tan agraïda i verament inolvidable.

J. FONT DE BOTER.

Noves

La companyia dels automòbils amb el fi de facilitar la vinguda de forasters pels dies 15 i 16, establirà el dia 14 vigília de la Mare de Deu d'Agost, un servei pel tren lleuger que surt de Barcelona a tres quarts de sis de la tarda i arriba a Hostalric a les vuit per esser a Sant Hilari a les nou, fent-se també de la mateixa manera els trens dels demés dies.

Per aquest servei especial del dia 14, es venen bitllets al Despatx Central de Barcelona al preu ordinari.

— *Barratets de Sant Hilari*. Postre riquíssim de pasta seca. C. de Valls, n.º 6. Casa Manel Planas.

Hem tingut el gust de saludar al eminent historiador, membre de l'Institut d'Estudis Catalans, nostre distingit amic i excelent col·laborador En Joaquim Miret i Sans.

Com de costum ve a passar una bona temporada a la nostra vila acompanyat de la seva família.

Benvingut sigui i feliç estada.

— *Teules* de Santa Coloma de Farnés. Postre requisit, nutritiu. Joaquim Trias de Santa Coloma és l'únic inventor.

Es reben diariament del seu autor a la *Hilariencia* den Ramón Casabosca, P. de la Iglesia.

Ampliant la *nova* del número passat referent a que per conveni entre l'Ajuntament i escoles públiques des de 1.º de Setembre l'ensenyança serà gratuïta pels pobres, podem afegir que per acullir-se an aquet benefici els hi serà precis un informe de l'Arcaldia.

L'Ajuntament ha acordat sol·licitar del ministeri de Foment que's prengui la mida exacte sobre'l nivell del mar del punt on hi há instal·lada l'Estació Meteorològica.

Com totes les setmanes hem rebut en la present el número de *Lectura Popular* publicació altament elogiada en tots els conceptes. El quadern últim va dedicat al distingit escriptor En Manel Folch i Torres, publicant com es costum, el seu retrat, biografia i la comedia original den Folch *L'oncle Rector*, tota sencera, com creiem que ho hauria de fer sempre amb totes les obres en interès del públic que aixís ho desitja.

Lectura Popular es ven al preu de 10 cèntims i la subscripció anyal costa 5 ptes.

L'il·lustrat mestre de l'escola pública nostre volgut amic i company don Ferrán Cid, ha sigut nomenat oficialment encarregat de l'Estació Meteorològica pel Director de l'Institut Geogràfic i Estadístic de Madrid.

Diumenge passat al matí va arribar una de les Colònies Escolars de nois que sosté l'Ajuntament de Barcelona essent rebuda per l'Arcalde don Ramón Pernau i altres persones de la vila. En Ximeno Planas com ja ho feu l'any passat, obsequià a tots als alumnes amb una postal de St. Hilari franquejada.

Els hi desitgem bona i profitosa estada a la nostra vila.

Com ja es de suposar la guerra europea es el tema de totes les converses. La magnitud grandiosa del conflicte es comentada arreu en tots els sentits i maneres. Lluny per aixó del centre ciutadà els comentarís no son pas acaïllats. Més aviat el pànic dels primers dies retrunyí obligant al telèfon a funcionar continuament en cerca de notícies sobres lo que passava.

Probablement del quinze al vint del present Agost tindrà lloc en el café de l'Unió un recital de escullits *Lieders* i triades cançons catalanes a càrrec de la notabilíssima solista del Orfeó Català, Srta. Andreua Fornells ja coneguda i fortament aplaudida a Sant Hilari.

També hi pendrà part el Trio que en dit local actúa tocant un dels famosos tríos de Beethoven, lo que tot fa preveure un altre èxit d'ordre culte-spiritual totalment.

A l'administració de correus hi ha les següents cartes detingudes dirigides a D. Josep Camps, Miquel Sala Llauredor, Jaume Pagés, Rosa Hombravella Vda. de Camps, Rnt. Pare Diego de Benisa, Alvar Agudo, Francisco Vallés, Teresa Valls, Dolors Arus de Colom, Maria Casasayas, Josep Enseñat, Antoni Borrás, Josep Costa, Vicenta Vidaller, Josep Costeras, Carme de Carroggio.

Per falte de franqueix hi ha detingude una carta endreçada a D. Antoni Carbonell.

— *La Torneria Artística* del C. de Vic, núm. 12 participa a tots els estiuajadors que no deixin de visitar el seu establiment en el qual hi trobaran hermosos i veritables records de St. Hilari a preus sumament reduïts. Es la única casa autoritzada per a la venda dels objectes del Bon Jesús de Praga.

LA HISPANO HILARIENCA

Telefon n.º 422 a St. Hilari i 409 a Hostalric; xarxa del Vallés

SERVEI D'AUTOMOBILS ENTRE HOSTALRIC, ARBUCIES I SANT HILARI

Sortida de Barcelona: a les 7'21 matí i 2'25 tarde.

Arribada a Sant Hilari: a les 11'30 matí i 7 tarde.

Sortida de Sant Hilari: a les 5 matí i 2'45 tarde.

Arribada a Barcelona: a les 8'58 del matí i 7'5 de la tarde.

Despatx de bitllets a Barcelona: Rambla del Centre, n.º 6.

Preu, anada i tornada, 10 pessetes.

Imp. Fills de Domingo Casanovas, Ronda Sant Pau, 67. Telef. 2120 Barcelona

No patireu dels ronyons, del fetge ni paidó; viureu sempre sans i bons si en totes les ocasions i al menjar feu us diari de l'aigua de Sant Hilari.

DIPOSITARIS A BARCELONA:

IGLESIAS I BERNABÉ

— ASSALT, 41 —

i al detall en totes les farmàcies i tendes d'aigües minerals

CHOCOLATE

AMATLLER

CASA

FUNDADA

EN

1800

BARCELONA

La casa

AMATLLER,

recomienda

sus nuevos cho-

colates marca

LUNA

á las personas

de más fino pa-

ladar.

TELEFON 3678 **EL CENTRO** FREU FIXE

Melchor, Culi i Tarrés

Ronda de Sant Pere, 5 (entre Plaça Catalunya i Urquinaona)
BARCELONA

NOVETATS PER A SENYORA

LLANERÍA, SEDERÍA I LLENCERÍA
BONICS I VARIATS MODELS DE BRUSES

Consultori Médic i Laboratori

per anàlisi d' orina, de

JOAN ESTIL-LAS I REIXACH

Especial per a malalties de la nutrició

Consulta de 10 a 12 i de 3 a 5

HORT-NOU, 3, BAIXOS

SANT HILARI SACALM

¡Automovilistes! Per guanyar premis i anar segurs monte

NEUMATICS CONTINENTAL

Dones seguint inmillorable la seva qualitat han obtingut les victories següents:

Cursa de la Costa del Tibidabo, Vuit primers premis.—**Concurs de Navacerrada**, Les 3 Copes del R. A. C. E. i 4 medalles d'or.
Circuit Marroquí 500 Kms, Els 4 primers premis.—**Gran Premi de Rússia**, 1.er Scholl sobre Benz.—**Grand Prix de l'Auto-**
mobile Club de France 752 Kms, 1.er, 2.^{on} i 3.er sobre Mercedes.

MADRID

Sagasta, 6

BARCELONA

Passeig de Gracia, 61

LA HISPANO SUIZA

UNICA FÀBRICA ESPANYOLA D'AUTOMÓBILS

Chassis per a turisme:

12 | 15—15 | 20—30 | 40—45 HP. Alfons XIII

Chassis per a omnibus:

15 | 20 HP. i 30 | 40 HP.

Grupos marins:

15 HP. i 30 HP.

Tallers i oficines: **BARCELONA — 279, Carretera de Ribas (Sagrera)**

Restaurant Casanovas i Xocolatería del Liceu

HABITACIONS AMOBLADES PER A FAMILIES

BANY, LLUM ELÉCTRICA

Rambla del Centre, 3

(Davant del Teatre Liceu)

Teléfon 2340

BARCELONA